

VŠE O OSN

HISTORIE, STRUKTURA, FINANCOVÁNÍ

OSN nebyla založena proto, aby dovedla lidstvo
do nebe, ale aby ho zachránila před peklem.

Dag Hammarskjöld, 2. generální tajemník OSN (1953–1961)

www.un.org
www.osn.cz

© Informační centrum OSN v Praze, 2014
Foto: OSN

ISBN 978-80-86348-18-6

4 cíle OSN

**udržování mezinárodního
míru a bezpečnosti;**

**podpora přátelských vztahů
mezi národy;**

**rozvoj spolupráce při řešení
mezinárodních problémů;**

**podpora lidských práv
a koordinace činnosti
jednotlivých států.**

ORGANIZACE A STRUKTURA

Co je Organizace spojených národů?

OSN je mezinárodní organizace sdružující nezávislé státy, jejichž společným cílem je ochrana míru a bezpečnosti a zlepšování podmínek pro život lidí na celém světě. Vznikla 24. října 1945, u jejího zrodu stálo 51 států. Dnes má 193 členů (států). Žádný z nich nikdy nebyl vyloučen. Indonésie dočasně vystoupila v roce 1965 kvůli sporu s Malajsií. Následující rok ale opět do OSN vstoupila.

Struktura

- Valné shromáždění
- Rada bezpečnosti
- Ekonomická a sociální rada
- Poručenská rada
- Mezinárodní soudní dvůr
- Sekretariát

Všechny základní orgány sídlí v centrále OSN v New Yorku, s výjimkou Mezinárodního soudního dvora (Haag, Nizozemsko). OSN má dále 15 specializovaných agentur, které působí autonomně. Jejich činnost zahrnuje široké spektrum oblastí jako je zdraví, zemědělství, telekomunikace nebo meteorologie. Do systému OSN patří také 24 odborných programů a fondů.

Charta

Souborem pravidel, práv a povinností všech členských států je Charta OSN, zakládající dokument organizace. Při vstupu do OSN přijímá stát cíle a pravidla Charty.

Členství

Do OSN může vstoupit každý stát, který přijme závazky a pravidla Charty. O přijetí rozhoduje Valné shromáždění na základě doporučení Rady bezpečnosti.

Některé státy nejsou členy OSN, ale vstoupily do některé ze specializovaných agentur. Mohou proto požádat o status stálého pozorovatele. Tato praxe je zvyklostí, která není popsána v Chartě. Stálí pozorovatelé mají volný přístup na většinu zasedání. Patří mezi ně i některé mezinárodní organizace.

Jazyky

Oficiálními jazyky OSN jsou angličtina, arabština, čínština, francouzština, ruština a španělština. Pracovními jazyky Sekretariátu OSN jsou angličtina a francouzština. Delegáti mohou v OSN mluvit kterýmkoliv z oficiálních jazyků, projevy jsou simultánně tlumočeny do ostatních. Většina dokumentů OSN je vydávána ve všech šesti oficiálních jazycích. Delegáti států mohou učinit prohlášení i v jiném jazyce. V takovém případě musí zabezpečit tlumočení svého projevu, nebo jej dát k dispozici písemně v jednom z oficiálních jazyků.

Organizace spojených národů není světová vláda, ani nevytváří zákony. Poskytuje pomoc při řešení mezinárodních konfliktů a problémů, které se týkají celého světa. Všechny členské státy bez rozdílu mají v OSN svůj hlas a právo spolurozhodovat.

Činnost OSN je zaměřena na prosazování respektu k lidským právům, na snižování chudoby, potírání nemocí, ochranu životního prostředí, na boj proti obchodu s drogami a terorismu. Na celém světě podporuje zvyšování produkce potravin, pomáhá uprchlíkům, podporuje opatření proti šíření nemoci AIDS, podílí se na odstraňování náslapných min.

Historie

září 1939

Takto vypadala Varšava jen několik týdnů po vypuknutí 2. světové války. Velkou část Evropy proměnila válka v trosky.

14. srpna 1941

Prezident Roosevelt a premiér Churchill se setkali na palubě bitevní lodi v Atlantském oceánu. Přijali Atlantskou chartu, která nastínila plán dosažení světového míru.

1. ledna 1942

Na Nový rok 1942 podepsali ve Washingtonu zástupci 26 států Deklaraci Spojených národů.

30. října 1943

Představitelé Číny, Sovětského svazu, USA a Velké Británie podepsali Moskevskou deklaraci a dohodli se na ustavení organizace národů, která bude dohlížet na dodržování míru ihned po skončení války.

Myšlenka Spojených národů vznikla během 2. světové války. Představitelé států usilujících o ukončení války chtěli založit mechanismus, který pomůže nastolit mír a zabránit další válce. Shodli se, že něco takového bude možné, jen pokud budou všechny národy spolupracovat v mezinárodní organizaci. A tou se měla stát OSN.

Podobná organizace – Společnost národů – byla založena v roce 1919, po skončení 1. světové války. Jejím hlavním cílem také bylo udržení míru ve světě. Do organizace však nevstoupila řada států, mj. ani USA. Další státy z ní později vystoupily a organizace byla často neakceschopná.

Název Spojené národy (United Nations) navrhl americký prezident Franklin D. Roosevelt. Poprvé byl název oficiálně použit v roce 1942, když zástupci 26 států podepsali Deklaraci Spojených národů. Na ustavující konferenci OSN v San Francisku účastníci odsouhlasili název Spojené národy na paměť prezidenta Roosevelta, který zemřel několik týdnů před podpisem Charty.

Sídlo v New Yorku na místě původních jatek

Na prvním zasedání Valného shromáždění OSN v Londýně v roce 1946 bylo rozhodnuto, že hlavní sídlo OSN bude v New Yorku. Původně byla ve hře i města Filadelfie, Boston nebo San Francisco. Pro New York nakonec rozhodl finanční dar ve výši 8,5 milionu dolarů, který na poslední chvíli nabídl John D. Rockefeller jr. Město New York posléze darovalo další majetek.

Místem vybraným pro sídlo OSN byla zchátralá čtvrť na Manhattanu, kde byla jatka, drážní depo a jiné komerční budovy. 24. října 1949 položil první generální tajemník OSN Trygve Lie základní kámen 39patrové budovy. 21. srpna 1950 se zaměstnanci Sekretariátu začali stěhovat do nových kanceláří. V současné době prochází budova celkovou rekonstrukcí, která má být dokončena v roce 2014.

Sídlo OSN je mezinárodní území. Pozemek, na němž stojí, nepatří Spojeným státům jako hostitelské zemi, ale všem členským státům organizace. OSN má svou vlajku a bezpečnostní agenturu, která budovu střeží. Má také svou poštu a vydává známky. Používat se mohou jen pro poštu odesílanou ze sídla organizace v New Yorku, ve Vídni a Ženevě.

Pohled na téměř dokončené sídlo OSN na newyorském Manhattanu (červen 1952). Nízká stavba s kopulí je budova Valného shromáždění.

léto a podzim 1944
Nejvyšší představitelé Číny, USA a Velké Británie se sešli ve washingtonském Dumbarton Oaks a dohodli se na cílech a zásadách činnosti budoucích Spojených národů.

11. února 1945
Nejvyšší představitelé USA, Velké Británie a Sovětského svazu Roosevelt, Churchill a Stalin po konferenci na Jaltě deklarovali rozhodnutí ustavit Organizaci spojených národů. Dohodli se také na systému hlasování v Radě bezpečnosti.

26. června 1945
Představitelé 50 států jednomyslně přijali Chartu OSN na konferenci v San Francisku.

24. října 1945
Chartu podepsala a ratifikovala většina států včetně pěti stálých členů Rady bezpečnosti (Čína, Francie, Sovětský svaz, USA a Velká Británie). Vznikla Organizace spojených národů a 24. říjen se stal symbolicky Dnem Spojených národů.

Charter of the United Nations

*and Statute
of the
International
Court of Justice*

1945 – 51 členů

2013 – 193 členů

Jak získá nový stát nebo vláda
uznání u Organizace spojených
národů?

1. Stát podá prostřednictvím
generálního tajemníka
přihlášku a dopis s formálním
prohlášením, že přijímá
závazky podle Charty OSN.
2. Rada bezpečnosti dostane
přihlášku k projednání.
Doporučení státu k přijetí musí
být schváleno devíti hlasy
z 15. Proti však nesmí být
žádný ze stálých členů (Čína,
Francie, Rusko, USA a Velká
Británie).
3. Pokud Rada bezpečnosti přijetí
doporučí, předloží rozhodnutí
Valnému shromáždění. Tam je
pak zapotřebí dvoutřetinové
většiny hlasů.
4. Členství vstupuje v platnost
dnem přijetí příslušné rezoluce.

Kdo OSN financuje?

Všichni členové, tedy 193 států. Žádný jiný zdroj příjmů OSN nemá. Hospodaří se dvěma rozpočty:

- **řádný** – pokrývá činnost centrály v New Yorku a detašovaných pracovišť ve světě;
- **rozpočet na mírové operace** – financuje mise v konfliktních oblastech světa.

Příspěvky do obou rozpočtů OSN jsou povinné. Členské státy přispívají podle dohodnuté stupnice. Ta vychází ze schopnosti země přispívat, z výše národního důchodu a z počtu obyvatel.

Vyplatí se OSN?

Běžný rozpočet OSN schvaluje Valné shromáždění vždy na dva roky.

V letech 2012–2013 to bylo 5,152 miliardy amerických dolarů.

Pro srovnání, podobnou částku utratí například Američané každoročně za květiny.

Schválený rozpočet na mírové operace činil pro rok 2012–2013

7,33 miliardy dolarů. To je přibližně 0,5 % globálních výdajů na zbrojení.

Udržování míru je mnohem levnější než války. Jedná se rozhodně o dobře vynaložené peníze.

OSN financují členské státy. Největší přispěvatelé (2013):

USA 22 % rozpočtu (450 milionů USD)

Japonsko 10,83 %

Německo 7,14 %

Velká Británie 5,59 %

Francie 5,18 %

Itálie 5,15 %

Kanada 4,45 %

Španělsko 2,98 %

Čína 2,97 %

Mexiko 2,93 %

Deset největších přispěvatelů do rozpočtu na mírové operace OSN (2011–2012)

USA	27,17 %
Japonsko	12,53 %
Velká Británie	8,16 %
Německo	8,02 %
Francie	7,56 %
Itálie	5,00 %
Čína	3,94 %
Kanada	3,21 %
Španělsko	3,18 %
Korejská republika	2,26 %

Deset největších přispěvatelů vojenského a policejního personálu do misí OSN (počet osob, 2012)

Pákistán	8 958
Bangladéš	8 841
Indie	7 846
Etiopie	5 697
Nigérie	5 556
Rwanda	4 584
Nepál	4 492
Egypt	4 109
Jordánsko	3 596
Ghana	2 805

Pozn.: Příspěvek EU jako celku tvoří přibližně 33 procent řádného rozpočtu OSN.

Jednací sál Valného shromáždění pojme až 1 800 delegátů.
Každý stát bez rozdílu má jeden hlas.

PLÝTVÁNÍ JÍDLEM

Ekonomický, sociální a environmentální problém

Až 1,3 miliardy tun potravin skončí každoročně v popelnicích nebo je jinak znehodnoceno. To je třetina všech vyrobených potravin v hodnotě až bilionu amerických dolarů (přibližně 20 bilionů Kč).

Na 300 milionů tun potravin za rok je likvidováno ve fázi, kdy je lze ještě konzumovat. To je víc, než je produkce potravin v subsaharské Africe a bylo by to dost pro 870 milionů hladovějících současného světa.

V Evropě a Severní Americe připadá na jednoho člověka 95 až 115 kg vyhozeného jídla. V subsaharské Africe, jižní a Jihovýchodní Asii pouhých 6–11 kg.

Více: bit.ly/1354xAU

ŠANCE SKONCOVAT S CHUDOBOU

Do naplnění osmi Rozvojových cílů tisíciletí (MDGs) zbývají už jen stovky dnů. V roce 2000 je přijali nejvyšší představitelé států a vlád. Jsou zaměřeny na snižování hladu a chudoby, potírání klimatické změny, infekčních nemocí, zlepšování dostupnosti pitné vody a kanalizace, zpřístupňování všeobecného vzdělání všem a podporu příležitostí pro ženy.

Miliony zachráněných životů

Z extrémní chudoby se od roku 2000 podařilo vymanit miliony lidí. Jeden z hlavních cílů byl tak již splněn. Daří se zlepšovat přístup k pitné vodě, život lidí v chudinských slumech i poměr počtu dívek a chlapců ve školách. Výrazné zlepšení v dalších oblastech napovídá, že do roku 2015 může být splněno více vytyčených cílů.

„MDGs jsou historicky nejúspěšnější globální strategií proti chudobě. Projekt je důkazem, že společná globální akce může fungovat a vést k pozitivním změnám.“ (generální tajemník OSN Pan Ki-mun)

WWW.UN.ORG
WWW.OSN.CZ

Velkého zlepšení bylo dosaženo v oblasti zdraví, dosažitelný je také cíl snížit do roku 2015 na polovinu počet hladovějících. V letech 1990 až 1992 již bylo na světě 23 procent, v současné době je to přibližně 15 procent populace.

Venkov zaostává

Zlepšení je ale velmi nerovnoměrné, mezi regiony a státy světa i mezi různými skupinami uvnitř států. V nejhorší situaci jsou chudí lidé z venkovských oblastí. V roce 2011 proběhlo jen 53 procent porodů na venkově pod dohledem školeného zdravotnického personálu. Pro srovnání: ve městech je to 84 procent porodů. Z lidí, kteří nemají přístup k pitné vodě, jich 83 procent žije na venkově.

Co bude po roce 2015?

Rozvojová agenda po roce 2015 již vzniká. Zapojují se odborníci, politici, nevládní organizace i jednotlivci. Výsledkem konzultací na globální úrovni je zatím celkový směr, pětibodový plán budoucí transformace:

- Úplné odstranění extrémní chudoby. Žádnému člověku nesmí být upřeny ekonomické příležitosti a lidská práva.
- Základem transformace bude udržitelný rozvoj. Je nutné jednat ihned, abychom dokázali odvrátit nebezpečné dopady změny klimatu a degradace životního prostředí.
- Transformace ekonomiky ve prospěch pracovních příležitostí a inkluzivního růstu založená na inovacích, technologiích a potenciálu byznysu.
- Bezpečnost a efektivní, otevřené a odpovědné instituce. Bezpečnost a dobrá správa věcí veřejných jsou klíčem k dobrému životu.
- Rozvojová agenda po roce 2015 musí vycházet z pocitu solidarity, spolupráce a vzájemné odpovědnosti.

Více: bit.ly/18kraGS

Logo MDG vytvořila kancelář UNDP
v Brazílii

KVÍZ

1. V jakém roce byla založena Organizace spojených národů?
2. Kolik má OSN členů?
3. Jaké jsou oficiální jazyky OSN?
4. Kdo navrhl název Spojené národy (United Nations)?
5. Kolik je hlavních orgánů OSN?
6. Co byla Společnost národů?
7. Vystoupila někdy nějaká země z OSN?
8. Jak se jmenuje seznam pravidel, kterými se OSN řídí?
9. Jmenujte jeden z hlavních cílů OSN.
10. Kdy a kde byla podepsána Deklarace Spojených národů?

Šéf OSN Pan Ki-mun na jednání v Informačním centru OSN v Praze během své oficiální návštěvy České republiky v roce 2011.

OSN V ČESKÉ REPUBLICE

Organizace spojených národů otevřela svou první kancelář v České republice (resp. Československu) v roce 1947. Informační centrum OSN (UNIC) se tehdy stalo jednou z prvních „poboček“ Spojených národů ve světě. Společně s UNIC působí v současné době v Česku kancelář agentury OSN pro uprchlíky (UNHCR), Světové zdravotnické organizace (WHO) a Český výbor pro UNICEF. Všechny agentury sídlí na adrese Železná 24, Praha 1.

Informační centrum OSN v Praze (UNIC)

OSN má celosvětovou síť informačních center v 61 zemích všech kontinentů. Jejich úkolem je informování o činnosti všech organizací systému OSN. Web osn.cz, profily na Facebooku a Twitteru, kanál na YouTube, knihovna s tisíci publikacemi a časopisy OSN, rešeršní služby, semináře a tematické diskuse, tiskové konference, vzdělávací programy, výstavy, publikace, informační kampaně ... to je současné iCentrum OSN v Praze, zastupující kancelář Sekretariátu OSN v České republice.

www.osn.cz

Telefon: (+420) 255 711 645

Facebook: on.fb.me/WhebQp

Twitter: twitter.com/OSNPraha

YouTube: youtube.com/user/iCentrumOSN

Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky v České republice (UNHCR)

Otevřen byl v roce 1992 v souvislosti s přistoupením České republiky k Úmluvě o právním postavení uprchlíků. Hlavním cílem UNHCR v ČR je podpora vybudování komplexního, udržitelného a samostatného azylového systému, který státu umožní posoudit žádosti o mezinárodní ochranu v souladu s uznávanými standardy a mezinárodním právem. Činí tak prostřednictvím vlastních programů v oblasti právního poradenství a osvětových aktivit i podporou programů nevládních organizací.

www.unhcr.cz

Telefon: (+420) 776 437 775

Kancelář Světové zdravotnické organizace v České republice (WHO)

Zřízena byla v roce 1991. Hlavní činností je koordinace aktivit a projektů WHO v ČR, informování o iniciativách, dokumentech a akcích WHO, podpora spolupráce a účasti českých odborníků na činnosti organizace. Podílí se i na ovlivňování tvorby zdravotní politiky na národní i regionální úrovni v kontextu doporučení a strategií uplatňovaných v rámci politiky Světové zdravotnické organizace. Zastupuje zájmy WHO v Česku.

www.who.cz

Telefon: (+420) 224 267 050

Český výbor pro UNICEF

UNICEF (Dětský fond OSN) pomáhá ve více než 150 zemích světa dětem přežít a zlepšovat jejich životní podmínky zajišťováním zdravotní péče, výživy, pitné vody a hygieny, vzdělání a ochrany před riziky HIV/AIDS, násilím a jakýmkoliv zneužíváním. Největší část pomoci směřuje do těch částí světa, kde je situace dětí nejtěživější – do nejchudších zemí a do oblastí zasažených přírodní nebo válečnou katastrofou. Ve vyspělých zemích, jako je Česká republika, působí UNICEF prostřednictvím národních výborů, jejichž úlohou je podporovat naplňování práv dětí a získávat finanční prostředky pro programy pomoci. Práce UNICEF je financována výhradně z dobrovolných příspěvků a z prodeje blahopřání a dárkového zboží.

www.unicef.cz

Telefon: (+420) 257 320 244

Facebook: on.fb.me/14ZmgJs

www.un.org
www.osn.cz